

Spojni glagol

Teorija

Spojni glagol nam omogućuje da izrazimo identitet (npr. *Ono je mačka.*), opis (npr. *Nebo je bilo plavo.*) ili pripadnost skupini (npr. *Rajčice su zapravo voće!*). U japanskom spojni glagol obavlja iste zadaće, ali se, za razliku od hrvatskog glagola *biti*, koristi **samo kao spojni glagol** dok *biti* ima i drugo značenje - *postojati*, *biti prisutan*. Zbog toga ćemo morati paziti kad je glagol *biti* spojni glagol, a kad ima svoje pravo značenje.

Prošlost, neprošlost i negacija

Za razliku od hrvatskog i engleskog, u japanskom postoje samo dva glagolska vremena - prošlo i neprošlo. Budućnost se izražava kontekstom rečenice i tipom glagola (glagoli radnje su uvijek u budućnosti, a stanja u sadašnjosti), kao recimo u hrv. *sutra idem u Japan* - glagol *idem* je zapravo u prezentu, ali zbog riječi *sutra* to shvaćamo kao plan za sutra - budućnost.

Kao i u hrvatskom, glagole možemo negirati. Dok u hrv. za to koristimo pomoćne riječi (npr. *ne vidim*, *nisam jeo...*), u jap. je negacija zapravo nastavak glagola, kao i vrijeme. Osim ova dva, postoji još puno raznih glagolskih oblika koji mijenjaju nastavak glagola, i svi se oni nižu određenim redoslijedom.

Kolokvijalni i pristojni oblik

	neprošlost	prošlost		neprošlost	prošlost
potvrдно	だ	だった		です	でした
negirano	じゃ ¹ ない	じゃ ¹ なかった		では ¹ ありません ²	では ¹ ありませんでした

Pristojnost

U japanskoj kulturi i jeziku, pristojnost je puno bitnija nego kod nas. Svi predikati imaju svoje pristojne oblike. S prijateljima i obitelji razgovarat ćemo kolokvijalno, ali sa strancima i nadređenima uvijek ćemo koristiti pristojne oblike.

Uočiti ćemo da su kolokvijalni oblici uvijek kraći od pristojnih - što nam dulje treba da nešto kažemo, to pristojnije.

Tema rečenice - čestica は

U hrvatskom jeziku tema je nešto što saznajemo iz sadržaja teksta ili razgovora. U japanskom, tema je gramatički pojam - dio rečenice koji kaže o čemu ta rečenica (a možda i one poslije) govori. Tema se u rečenici označava česticom koja se piše kao は (ha), ali izgovara kao わ (wa)³.

Kao što ćemo vidjeti, tema je često (ali ne uvijek) i subjekt japanske rečenice, ali između teme i subjekta postoje velike razlike. Znajući kako reći temu, možemo reći i svoje prve potpune rečenice na japanskom!

¹じゃ je skraćeno od では, a は je zapravo čestica teme. Svo ovo skraćivanje i spajanje dogodilo se davno i danas nije podložno gramatičkim promjenama.

²Ponekad se kao pristojan oblik može čuti i じゃありません, ali to u nekim situacijama može zvučati pomalo neobračevano pa ga je najbolje izbjegavati dok nismo sigurni u pravilan način upotrebe.

³Uvedeno reformom jezika poslije WW2 radi lakšeg čitanja. Kad bi se pisalo わ, u nekim bi se situacijama imenica i čestica mogle dvoznačno shvatiti kao nastavci glagola.

あれは ねこ だ。	<i>Ono je mačka.</i>
それは わたしの かばん だった。	<i>To je bila moja torba.</i>
これは りんご じゃない。	<i>Ovo nije jabuka</i>
あの ひとの なまえは たけし じゃなかった。	<i>Onaj čovjek se nije zvao Takeši.</i>
(dosl. <i>Ime onog čovjeka nije bilo Takeši.</i>)	

Pokušajmo sljedeće rečenice prevesti na japanski:

1. *Ono je moja kuća.*
2. *To nije cvijet.*
3. *Ime ove rijeke je Sava.*

Tema rečenice nije ograničena samo na jednu rečenicu. Ako u sljedećim rečenicama ne promijenimo temu, sugovornik će pretpostaviti da nastavljamo pričati o istoj. Također, ako uopće ne kažemo temu, vrlo je često pretpostaviti da smo mi (わたし) tema.

Subjekt - čestica が

Za razliku od teme, subjekt funkcionira slično kao u hrvatskom - govori točno tko vrši radnju u rečenici. Dok čestica は stavlja naglasak na ono što ćemo reći poslije, čestica が naglašava subjekt kao bitan:

わたしは ねこ だ。	<i>Ja sam mačka.</i>
わたしが ねこ だ。	Ja sam mačka.

Nadovezivanje na kontekst - čestica も

Osnovna upotreba ove čestice je izbjegavanje ponavljanja nečeg što smo već rekli. Iako se može upotrijebiti u različitim ulogama u rečenici, zasad ćemo je koristiti u ulozi teme ili subjekta:

あれは いぬ です。	<i>Ono je pas.</i>
あれも (いぬ です)。	<i>I ono isto.</i>
すいかは くだもの だ。	<i>Lubenice su voće.</i>
りんごも (くだもの だ)。	<i>I jabuke isto.</i>

Kad želimo za više tema reći istu stvar, možemo ih nabrojati česticom も:

りんごも すいかも くだもの です。	<i>I jabuke i lubenice su voće.</i>
わたしも わたしの ともだちも こうこうせい です。	<i>I ja i moj prijatelj smo srednjoškolci.</i>

Vježba

- Prevedi na hrvatski i promijeni pristojnost na japanskom:

1. PR: まるは ねこ です。→ まるは ねこ だ。 *Maru je mačka.*
2. わたしは はやし だ。
3. Sava は かわの なまえ です。
4. わたしの いぬの なまえは じゃまたろう だった。
5. あの はなの なまえは 「ばら」 でした。
6. それは あなたの りんご じゃない。
7. かれの なまえは たけし ではありません。
8. それは きんぎょ じゃなかった。
9. わたしの ともだちの とりの なまえは ぼち ではありませんでした。

- Prevedi na japanski pristojno i kolokvijalno:

1. *Fuji je planina.*
2. *Lubenice nisu povrće.*
3. *Onaj pas je bio moj prijatelj.*
4. *Onaj konj nije bio moj prijatelj.* (ovo u jap. ne zvuči bezobrazno jer *konj* nije uvreda)